

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JĘZYKA POLSKIEGO

Klasy IV-VI

KRYTERIA WYMAGAŃ

Kryteria wymagań rozpisane na poziomy podstawowy i ponadpodstawowy zawarte są w przedmiotowych zasadach oceniania dla klasy IV, V, VI, VII i VIII. Uwzględniają one zakres kształcenia literackiego i kulturowego oraz językowego.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie opanował w stopniu minimalnym wymagań określonych dla poziomu podstawowego, jego wiedza i umiejętności nie pozwalają na kontynuowanie nauki na wyższym poziomie, a uczeń nie podejmuje prób sprostania tym wymaganiom, nawet przy pomocy nauczyciela.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który opanował część wymagań określonych dla poziomu podstawowego, jego wiedza i umiejętności pozwalają na samodzielne lub przy pomocy nauczyciela wykonywanie zadań o niewielkim stopniu trudności.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który posiadał kompetencje określone dla poziomu wymagań podstawowych, a ponadto jego wiedza i umiejętności są użyteczne w życiu i niezbędne do kontynuowania nauki na wyższym szczeblu.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który posiadał kompetencje określone dla poziomu wymagań podstawowych, a ponadto opanował część wymagań określonych dla poziomu ponadpodstawowego.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który opanował poziom wymagań podstawowych i ponadpodstawowych.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który w pełni opanował poziom wymagań podstawowych i ponadpodstawowych, a jego wiadomości i umiejętności wykraczają poza treści podstawy programowej.

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCEN

Stopień celujący otrzymuje uczeń, który:

- osiąga sprawności o charakterze polonistycznym,
- samodzielnie rozwiązuje problemy pojawiające się w edukacji polonistycznej,
- czyta biegle, rozumie przeczytany tekst, interpretuje go,
- ma bogaty zasób leksykalny, w swoich wypowiedziach stosuje różnorodne

konstrukcje składniowe,

- swobodnie posługuje się wszystkimi przewidzianymi w programie nauczania formami wypowiedzi, tworzy różne teksty zgodnie z kryteriami, ciekawe pod względem treści i stylu, bezbłędne językowo,
- bardzo dobrze zna reguły ortograficzne i interpunkcyjne i biegle je stosuje,
- systematycznie i z dużym zaangażowaniem pracuje podczas zajęć języka polskiego, zawsze starannie przygotowuje się do zajęć,
- wykazuje się aktywnością i pomysłowością twórczą,
- przejawia zainteresowanie przedmiotem; bierze udział w konkursach przedmiotowych, osiągając wysokie wyniki,
- pisze sprawdziany i prace klasowe na ocenę celującą.

Stopień bardzo dobry otrzymuje uczeń, który:

- opanował umiejętności i wiadomości objęte programem nauczania,
- rozwiązuje zadania i problemy o znacznym stopniu trudności,
- czyta bardzo dobrze pod względem technicznym, rozumie przeczytany tekst, wnioskuje na jego podstawie,
- formułuje różne teksty pisane i mówione zgodnie z kryteriami i poprawnie językowo,
- w wypowiedziach ustnych i pisemnych prezentuje bogaty zasób słownictwa, poprawną składnię i styl,
- dobrze zna reguły ortograficzne i interpunkcyjne, nie popełnia błędów ortograficznych i interpunkcyjnych,
- świadomie i prawidłowo stosuje w praktyce wiadomości gramatyczne i terminy teoretycznoliterackie przewidziane w programie nauczania,
- cechuje się aktywnością podczas zajęć,
- jest systematyczny i samodzielny w pracy na lekcjach i w domu,
- biegle posługuje się różnymi źródłami informacji.

Stopień dobry otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełen zakres umiejętności i wiadomości wynikający z programu nauczania,
- zdobyte wiadomości potrafi wykorzystać do samodzielnego wykonywania zadań teoretycznych i praktycznych o stopniu trudności wykraczającym poza podstawę programową,
- czyta płynnie, wyraziście, dobrze rozumie przeczytany tekst, wyjaśnia jego sens,

- formułuje przewidziane programem wypowiedzi pisemne i ustne zgodnie z kryteriami, popełniając sporadycznie błędy językowe,
- na ogół prawidłowo stosuje w praktyce wiadomości gramatyczne i terminy teoretycznoliterackie przewidziane w programie nauczania,
- dobrze zna reguły ortograficzne i interpunkcyjne, na ogół stosuje je w swoich wypowiedziach,
- jest systematyczny w pracy, terminowo i starannie wykonuje zlecone zadania,
- stara się być aktywny podczas lekcji jęz. polskiego.

Stopień dostateczny otrzymuje ją uczeń, który:

- opanował wiadomości i umiejętności na poziomie podstawowym, określonym przez podstawę programową,
- stosuje wiadomości w typowych zadaniach teoretycznych i praktycznych,
- czyta poprawnie pod względem technicznym, dosłownie rozumie przeczytany tekst,
- ma ubogi zasób słownictwa, ale formułuje wypowiedzi pisemne i ustne zgodnie z podstawowymi kryteriami, popełniając czasem błędy składniowe i stylistyczne,
- zna reguły ortograficzne, jednak nie zawsze stosuje je w swych wypowiedziach; popełnia błędy,
- na ogół poprawnie i terminowo wykonuje zadania,
- stara się być aktywny podczas zajęć.

Stopień dopuszczający otrzymuje uczeń, który:

- opanował umiejętności i wiadomości bazowe, niezbędne w dalszej edukacji,
- potrafi przy pomocy nauczyciela rozwiązać proste zadania praktyczne i teoretyczne,
- słabo czyta pod względem technicznym, ale rozumie przeczytany tekst,
- ma znaczne trudności z formułowaniem wypowiedzi pisemnych i ustnych; nie różnicuje swych prac zgodnie z ustalonymi kryteriami, ma bardzo ubogi zasób słów, popełnia liczne błędy językowe,
- nie zna reguł ortograficznych, popełnia liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne,
- w miarę systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy, ale nie zawsze wykonuje zadania domowe,
- jest bierny podczas lekcji, niechętnie wykonuje zlecone zadania,
- nie zawsze korzysta z możliwości poprawy słabych ocen.

Stopień niedostateczny otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował umiejętności i wiadomości niezbędnych do dalszego zdobywania wiedzy,
  - nie potrafi wykonać zadań o elementarnym stopniu trudności, nawet przy pomocy nauczyciela,
  - czyta niepoprawnie, na ogół nie rozumie sensu przeczytanego tekstu,
  - nie nabył podstawowych sprawności językowych niezbędnych w dalszej edukacji, nie buduje poprawnie zdań i wymaganych form wypowiedzi zgodnie z kryteriami oraz regułami ortograficznymi i interpunkcyjnymi,
  - nie wykazuje żadnej aktywności ani chęci do nauki,
  - nie prowadzi systematycznie zeszytu,
  - jest bierny, niechętnie i niedbale wykonuje zlecone zadania,
  - świadomie opuszcza prace klasowe i sprawdziany, nie korzysta z możliwości ich poprawy.
- Stopień wyższy otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane stopniom niższym

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO W KLASACH IV-VI**Klasa 4:****CZYTANIE**

Uczeń:

- sprawnie czyta teksty głośno i cicho,
- czyta ze zrozumieniem teksty literackie i popularnonaukowe,
- wyszukuje w tekście informacje istotne dla zrozumienia treści,
- czyta i wygłasza tekst utworu z odpowiednią artykulacją,
- rozumie polecenia, instrukcje i informacje,
- odnajduje w tekście wskazany fragment,
- rozumie i przetwarza dane z tekstu.

ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

Uczeń:

- wskazuje składniki świata przedstawionego utworu literackiego,
- określa najważniejsze cechy gatunkowe: opowiadania, baśni, legendy, komiksu,

- rozumie ogólny sens utworu literackiego, określa jego temat,
- nazywa własne emocje, wrażenia, refleksje związane z lekturą,
- wyraża własne opinie o oraz charakteryzuje i ocenia postępowanie bohaterów,
- dostrzega różnicę pomiędzy światem przedstawionym a rzeczywistym,
- odróżnia postaci i wydarzenia fantastyczne od realistycznych,
- wyodrębnia główne cechy budowy utworu poetyckiego (wers, strofa),
- odczytuje intencje autora utworu,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi (autora, narratora),
- rozpoznaje środki wyrazu sztuki filmowej, teatralnej i ikonograficznej.

WYPOWIEDŹ USTNA (MÓWIENIE)

Uczeń:

- rozumie, na czym polega proces komunikowania się,
- uważnie słucha mówiącego i stara się rozpoznać intencje i cele jego wypowiedzi,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, wyraz twarzy, mimika, postawa ciała),
- formułuje logiczne i spójne wypowiedzi na interesujący go temat,
- uzasadnia własne zdanie, posługuje się logicznymi argumentami i przekonuje innych do swoich racji,
- wypowiada się na temat przeczytanych tekstów.

PISANIE

Uczeń:

- tworzy spójne teksty na tematy poruszane na zajęciach – związane z otaczającą rzeczywistością i poznanymi tekstami kultury, przestrzegając zasad poprawności językowej;
- redaguje poprawnie i ze świadomością celu teksty o charakterze użytkowym (przepis kulinarny, notatka, list prywatny, sms, e mail);
- sporządza plan ramowy
- tworzy poprawne wypowiedzi
- stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję i układ graficzny zgodny z wymogami danej formy gatunkowej (w tym wydziela akapity), tworząc własne teksty przestrzegając normy ortograficzne i interpunkcyjne, budując zdania stosując właściwe formy wyrazów.

ŚWIADOMOŚĆ JĘZYKOWA

Uczeń:

- zna polski alfabet i wyróżnia samogłoski i spółgłoski
- rozpoznaje w wypowiedziach podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, przysłówki, przyimek, spójnik) i wskazuje różnice między nimi
- poprawnie wskazuje części zdania
- rozpoznaje i rozumie funkcje głównych części zdania (podmiot, orzeczenie)
- rozumie różnice pomiędzy częściami mowy a częściami zdania
- potrafi poprawnie odmieniać wyrazy
- rozpoznaje i stosuje wyrazy pokrewne, bliskoznaczne, przeciwstawne
- rozróżnia zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte oraz zdania pojedyncze
- dostrzega i opisuje związki między wyrazami w zdaniu
- rozróżnia i poprawnie zapisuje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące.

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

Uczeń: pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o:

a) wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych (pisze poprawnie wyrazy z u, ó, ż, rz, h, ch, stosując w praktyce poznane reguły ortograficzne),

b) zapisie „nie” z rzeczownikami, przymiotnikami, czasownikami i przysłówkami

d) sposobach pisania nazw własnych i nazw pospolitych, poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu,

znaku wykrzyknika (kończy zdanie kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem

w zależności od intencji, rozdziela przecinkami jednorodnie części wypowiedzi, rozdziela

przecinkami zdania złożone, stawia przecinek przed odpowiednim spójnikiem, używa

myślnika przy zapisie dialogu, stawia dwukropek przed wyliczeniem, wprowadza cytaty

do tekstu, stosując cudzysłów).

KLASA 5

CZYTANIE

Uczeń:

- czyta ze zrozumieniem teksty literackie i popularnonaukowe,
- wyszukuje w tekście istotne informacje,
- formułuje pytania do tekstu,
- rozumie polecenia, instrukcje, informacje,

- czyta wyraziście (przekazuje intencję tekstu, właściwie akcentuje wyrazy, stosuje odpowiednią intonację),

- czyta tekst z podziałem na role.

ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

Uczeń:

- słucha z uwagą i zrozumieniem,
- wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście (np. prawda/fałsz),
- rozpoznaje intencje i uczucia nadawcy, np. radość, smutek,
- dokonuje selekcji informacji,
- układa informacje od najbardziej szczegółowych do ogólnych,
- odróżnia realizm od fantastyki,
- czyta różnego rodzaju teksty; rozróżnia je ze względu na tematykę i język,
- odróżnia autora od narratora,
- identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi,
- wskazuje w tekście i posługuje się pojęciami: świat przedstawiony, bohater, narrator, proza, poezja, wątek, fikcja literacka,
- identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, literacki, reklamowy,
- określa temat i główną myśl tekstu,
- wskazuje w utworze poetyckim epitety, porównania, uosobienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, przenośnie, następnie wyjaśnia ich funkcję,
- określa nastrój utworu, nazywa uczucia, które wywołała w nim lektura utworu,
- identyfikuje bajkę, mit, przysłowie, komiks, baśń,
- odczytuje morał w bajce, objaśnia go,
- wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska),
- świadomie korzysta z zasobów różnych mediów, analizuje ich ofertę,
- odróżnia utwór o tematyce biblijnej od mitologii,
- wyjaśnia funkcję środków stylistycznych w wierszu,
- dostrzega różnicę między instrukcją a przepisem,
- dostrzega uniwersalne wartości tekstów literackich,
- omawia charakterystyczne elementy mitu, bajki, legendy,

WYPOWIEDŹ USTNA (MÓWIENIE)

Uczeń:

- mówi na temat, prezentuje własne zdanie i uzasadnia je,
- rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikowania się (gest, mimika, postawa ciała),
- bierze udział w dyskusji i przestrzega jej zasad,
- dostosowuje sposób wyrażania się do oficjalnej i nieoficjalnej sytuacji komunikacyjnej oraz do zamierzonego celu,
- operuje w swoich wypowiedziach słownictwem z określonego kręgu tematycznego (np. wakacje, szkoła,)
- potrafi opowiedzieć treść poznanego utworu,
- podejmuje próbę sformułowania argumentów,
- objaśnia znaczenie podstawowych związków frazeologicznych
- wygłasza z pamięci wiersze
- w wypowiedziach odwołuje się do własnych doświadczeń,
- potrafi przeprosić, podziękować, w uprzejmy sposób odmówić,
- formułuje pytania dotyczące omawianego tekstu.

PISANIE

Uczeń:

- redaguje opowiadanie z elementami opisu,
- redaguje plan na podstawie opowiadania,
- układa plan szczegółowy – tworzy opowiadanie twórcze i odtwórcze,
- opisuje postaci rzeczywiste i literackie, przedmioty i krajobrazy,
- buduje zdania pojedyncze i złożone,
- sporządza proste przepisy i instrukcje,
- tworzy zawiadomienie o wskazanych uroczystościach,
- redaguje ogłoszenie, zaproszenie, dedykacje i gratulacje oraz nadaje im odpowiednią formę graficzną,
- przekształca plan ramowy w plan szczegółowy,
- umiejętnie pisze wstęp, rozwinięcie i zakończenie w określonej formie wypowiedzi,
- stosuje narrację pierwszoosobową i trzecioosobową,
- pisze streszczenie na podstawie planu.

ŚWIADOMOŚĆ JĘZYKOWA (NAUKA O JĘZYKU)

Uczeń:

- stosuje formy grzecznościowe w przekazie pisemnym,
- wymienia okoliczności składania życzeń,
- odróżnia list od e-maila,
- prowadzi rozmowę telefoniczną,
- rozpoznaje intencję mówiącego,
- potrafi odmówić,
- wymienia stałe elementy zaproszenia,
- stosuje poprawne formy różnych części mowy,
- potrafi przekształcić zdania na równoważniki zdań i odwrotnie,
- rozpoznaje podmiot i orzeczenie w zdaniu,
- potrafi wskazać w zdaniu przydawkę, dopełnienie i okolicznik,
- odróżnia zdanie od równoważnika zdania,
- buduje zdania złożone podrzędnie,
- używa zdań złożonych współrzędnie,
- rozróżnia formy czasu teraźniejszego, przeszłego i przyszłego.

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

Uczeń:

- pisze poprawnie wyrazy z u, ó, ź, rz, h, ch, stosując w praktyce poznane reguły ortograficzne,
- potrafi odróżnić głoski dźwięczne od bezdźwięcznych,
- odróżnia głoski ustne od nosowych,
- pisze poprawnie (łącznie lub rozdzielnie) rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki, przysłówki z przeczeniem nie,
- poprawnie zapisuje cząstki -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy,
- zna i stosuje zasady pisowni wielką i małą literą rzeczowników oraz przymiotników,
- poprawnie zapisuje wyrazy z ą, ę, om, on, em i en,
- potrafi poprawnie postawić przecinek w zdaniu pojedynczym i złożonym,
- stawia przecinek przed odpowiednim spójnikiem,
- wprowadza cytaty do tekstu, stosując dwukropek i cudzysłów.

KLASA 6:

CZYTANIE

Uczeń:

- czyta płynnie ze zrozumieniem teksty literackie i popularnonaukowe,
- wskazuje w tekście informacje, przetwarza je i korzysta z nich w określonym celu,
- rozumie polecenia, instrukcje i informacje oraz potrafi przekazać je innym,
- odnajduje w tekście wskazany fragment i potrafi zastosować go w formie cytatu,
- czyta i wygłasza tekst ze świadomością jego budowy i sensu,
- odczytuje teksty użytkowe ze świadomością ich celu,
- rozumie i przetwarza dane z tekstu, tabeli i wykresu,
- wyszukuje informacje i formy wyrazów w słownikach i encyklopediach,
- posługuje się Internetem w celu wyszukiwania i korzystania z informacji.

ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY

Uczeń:

- wskazuje elementy świata przedstawionego i rozumie ich rolę w utworze literackim,
- rozumie pojęcie fikcji literackiej,
- odczytuje problemy przedstawione w utworze, komentuje je samodzielnie,
- ocenia i komentuje postępowanie bohaterów,
- rozpoznaje narratora i sposób prowadzenia narracji,
- określa funkcję i właściwości gatunkowe tekstów- nazywa rodzaje powieści,
- rozpoznaje gatunki literackie i podaje ich cechy (baśń, mit, legenda, wiersz, bajka, opowiadanie, powieść),
- dostrzega swoiste cechy języka poetyckiego, rozpoznaje środki stylistyczne,
- wskazuje elementy budowy wiersza (wers, zwrotka, rytm, rym, refren),
- odczytuje intencje autora i przenośny sens utworu,
- rozumie sposób funkcjonowania przekazów medialnych i zna związaną z nimi terminologię,
- rozpoznaje środki wyrazu sztuki filmowej, teatralnej i przekazów ikonicznych.

WYPOWIEDŹ USTNA (MÓWIENIE)

Uczeń:

- wypowiadając się na określony temat buduje zdania poprawne pod względem językowym i adekwatne do celu wypowiedzi,
- formułuje logiczne i spójne wypowiedzi na interesujące go tematy,
- pracując w zespole prowadzi rozmowę na określony temat,
- wyraża własne zdanie i uzasadnia je przy pomocy argumentów,

- wypowiada się na temat przeczytanych tekstów,
- wypowiadając się na różne tematy stosuje urozmaiczone słownictwo odpowiednio do celu wypowiedzi,

- wygłasza z pamięci wiersze podejmując próbę ich interpretacji.

PISANIE

Uczeń:

- redaguje poprawnie i ze świadomością celu teksty o charakterze użytkowym (zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie, instrukcję, przepis kulinarny, notatkę, list prywatny, oficjalny)
- potrafi skonstruować plan własnej wypowiedzi,
- przekształca dialog w tekst ciągły i tekst ciągły w dialog,
- poprawnie zapisuje dialog i włącza go w spójny
- tworzy opowiadania ustne i pisemne, włącza w nie dialog i opisy,
- streszcza tekst zachowując jego spójność,
- opisuje stosując właściwe słownictwo (przedmiot, wygląd postaci, dzieło sztuki ,krajobraz),
- prezentuje postać stosując słownictwo charakteryzujące człowieka,
- relacjonuje wydarzenia z punktu widzenia uczestnika bądź obserwatora - sprawozdanie
- tworząc własne teksty, przestrzega poznanych norm ortograficznych i interpunkcyjnych;
- wykorzystuje wiedzę o: wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz formach fleksyjnych, różnicach w wymowie i pisowni samogłosek i spółgłosek, pisowni „nie” z różnymi częściami mowy, sposobie pisania nazw własnych,
- buduje zdania poprawnie pod względem językowym, stosuje właściwe formy wyrazów
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych.

ŚWIADOMOŚĆ JĘZYKOWA (NAUKA O JĘZYKU)

Uczeń:

- rozpoznaje rodzaje głosek, właściwie stosuje akcent wyrazowy i intonację,
- zna i świadomie stosuje różne formy części mowy,
- potrafi poprawnie odmieniać wyrazy, zaznacza temat i końcówkę odmienianego wyrazu,
- rozróżnia wyrazy bliskoznaczne, wieloznaczne i przeciwstawne, stosuje je we własnych wypowiedziach i poszukuje ich w odpowiednich słownikach,
- rozpoznaje równoważnik zdania, zdanie pojedyncze i złożone potrafi przekształcić zdania na równoważniki zdań i odwrotnie,

- buduje różne rodzaje zdań w zależności od celu wypowiedzi,
- dostrzega i opisuje związki między wyrazami w zdaniu, przedstawia je na wykresie, wyróżniając związek główny i związki poboczne,
- wskazuje poprawnie części zdania, stosuje różne rodzaje podmiotów i orzeczeń,
- rozpoznaje funkcję wyrazów użytych w wypowiedziach (podmiot, orzeczenie, określenia)

ORTOGRAFIA I INTERPUNKCJA

Uczeń:

- pisze poprawnie wyrazy z u, ó, ż, rz, h, ch, stosując w praktyce poznane reguły ortograficzne,
- poprawnie zapisuje wyrazy z ą, ę, om, on, em i en,
- stosuje zgodnie z regułami pisownię małej i wielkiej litery (nazwy własne oraz pisownia tytułów książek i czasopism,
- stosuje zgodnie z regułami pisownię łączną i rozdzielną cząstek bym, byś, by,
- stosuje zgodnie z regułami pisownię łączną i rozdzielną partykuły nie,
- stosuje zgodnie z regułami końcówki – ji, -i w dopełniaczu, celowniku, miejscowniku rzeczowników zakończonych na –ja lub –ia,
- zapisuje prawidłowo przedrostki z-, s-, wz-, roz-, bez- oraz zakończenia -dzki, -cki, -dztwo, -ctwo,
- zapisuje prawidłowo wyrażenia przyimkowe oraz przyimki złożone,
- poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu, znaku wykrzyknika (kończy zdanie kropką, znakiem zapytania lub wykrzyknikiem w zależności od intencji,
- rozdziela przecinkami jednorodne części wypowiedzi, rozdziela przecinkami zdania złożone, stawia przecinek przed odpowiednim spójnikiem, używa myślnika przy zapisie dialogu, stawia dwukropek przed wyliczeniem, wprowadza cytaty do tekstu, stosując cudzysłów).